

OAJ:n ratkaisut maahanmuuttotaustaisten koulutuksen ja työllistymisen edistämiseksi

OAJ:llä on ratkaisuja, joilla voidaan edistää maahanmuuttotaustaisten kouluttautumista ja työllistymistä Suomessa.

Opetusalan Ammattijärjestö OAJ
Lyhykäinen Päivi
3.2.2025

Sisällysluettelo

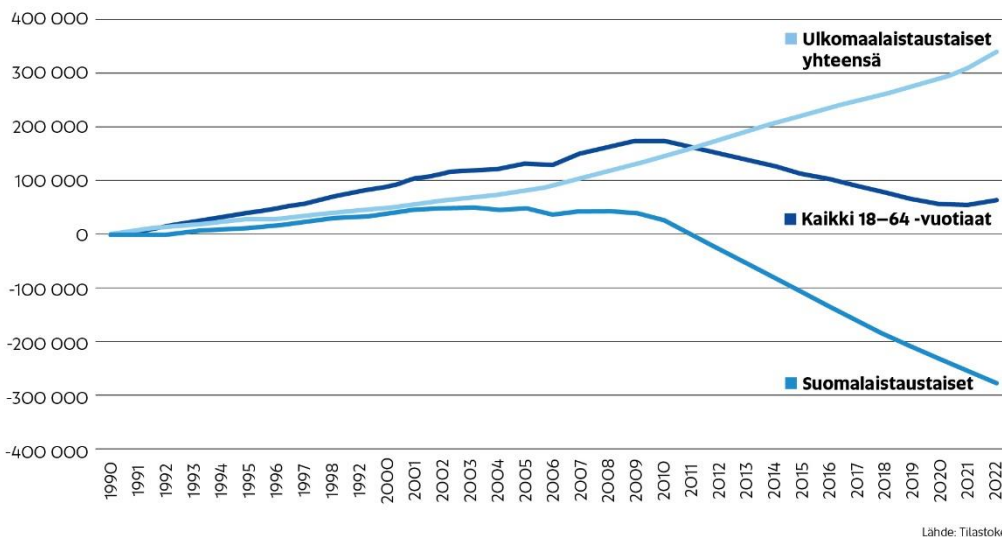
1	Mitä onnistunut kotoutuminen edellyttää?	2
1.1	Onnistunut kotoutuminen ja työllistyminen edellyttävät suomalaisen koulutusjärjestelmän kehittämistä	2
1.2	Suomen osaajapula on merkittävä	3
2	Perusopetukseen valmistavasta opetuksesta tulee tehdä oppilaan lakisääteinen oikeus	3
2.1	Rahoitus:	6
3	Kotimaisten kielten ja oman äidinkielen opettamista vahvistettava	6
3.1	Oma äidinkieli on perusta kaikelle oppimiselle	7
3.2	Rahoitus:	9
4	Ammatilliseen koulutukseen tarvitaan uudistuksia maahanmuuttotaustaisten osaamisen parantamiseksi	9
4.1	Rahoitus	12
5	Korkeakoulujen rahoitusta on lisättävä ulkomaalaisten opiskelijoiden määrän kasvaessa	12
6	Vapaa sivistystyö on säilytettävä merkittävänä osana maahanmuuttotaustaisten osaamisen kehittämistä	16
7	Kotoutumiskoulutus on siirrettävä osaksi koulutusjärjestelmäämme	17
8	Opettajien osaamista on kehitettävä	19

1 Mitä onnistunut kotoutuminen edellyttää?

Opetusalan ammattijärjestö OAJ haluaa tuoda ratkaisuja maahanmuuttotaustaisten kotoutumisen ja työllistymisen edistämiseen. Keskeistä ei ole se, miten paljon Suomeen tulee ulkomaalaisia, vaan se, miten hyvin maahamme tulevat kotoutuvat ja työllistyvät. Koulutus on parasta kotoutumista.

Suomen väestönkasvu on hidastunut ja jo nyt useilla aloilla on merkittävä työvoimapula. Ilman kansainvälistä muuttoliikettä Suomen väestönkasvu tyrehtyy 2030-luvun alussa. Suomen väestönkehitys riippuu jatkossa pitkälti maahanmuuttotaustaisten määrästä. Heidän koulutus- ja työllistymiskysymyksensä ovat maamme tulevaisuuden kannalta hyvin keskeisiä.

Työikäinen väestö, muutos (lkm)

Suomessa on ollut jo pitkään maahanmuuttotaustaisia, mutta emme ole onnistuneet heidän kotoutumisessaan riittävän hyvin. Tilanteeseen on nyt puututtava kehittämällä rahoitusta, jotta oppilaitokset ja opettajat pystyvät edistämään maahanmuuttotaustaisten osaamista. Opettajien osaamista on kehitettävä ja lainsäädäntöä uudistettava. Erityisesti on panostettava kotimaisten kieltemme opettamiseen ja oppimiseen. Kotimaisten kieltemme osaaminen on perusta Suomeen jäämiselle, kotoutumiselle ja työllistymiselle. OAJ painottaa, että sivistys kuuluu kaikille.

1.1 Onnistunut kotoutuminen ja työllistyminen edellyttävät suomalaisen koulutusjärjestelmän kehittämistä

Maahanmuuttotaustaiset eivät ole yksi heterogeeninen joukko. On tärkeä tunnistaa maahanmuuttotaustaisten erilaiset tarpeet ja ymmärtää heidän moninaiset osaamistaustansa, jotta heidän kouluttautumistaan ja työllistymistään voidaan edistää. Kouluttautumisella ja henkisellä pääomalla on merkittävä vaikutus yksilölle, yhteisöille ja yhteiskunnalle. Aito ymmärrys maahanmuuttotaustaisten merkityksestä yhteiskunnallemme auttaa poistamaan esteitä kotoutumisen tieltä. Ymmärtävä vuoropuhelu edistää toimivien käytäntöjen löytymistä ja tarvittavien lainsäädäntömuutosten tekemistä koulutusjärjestelmämme kehittämiseksi.

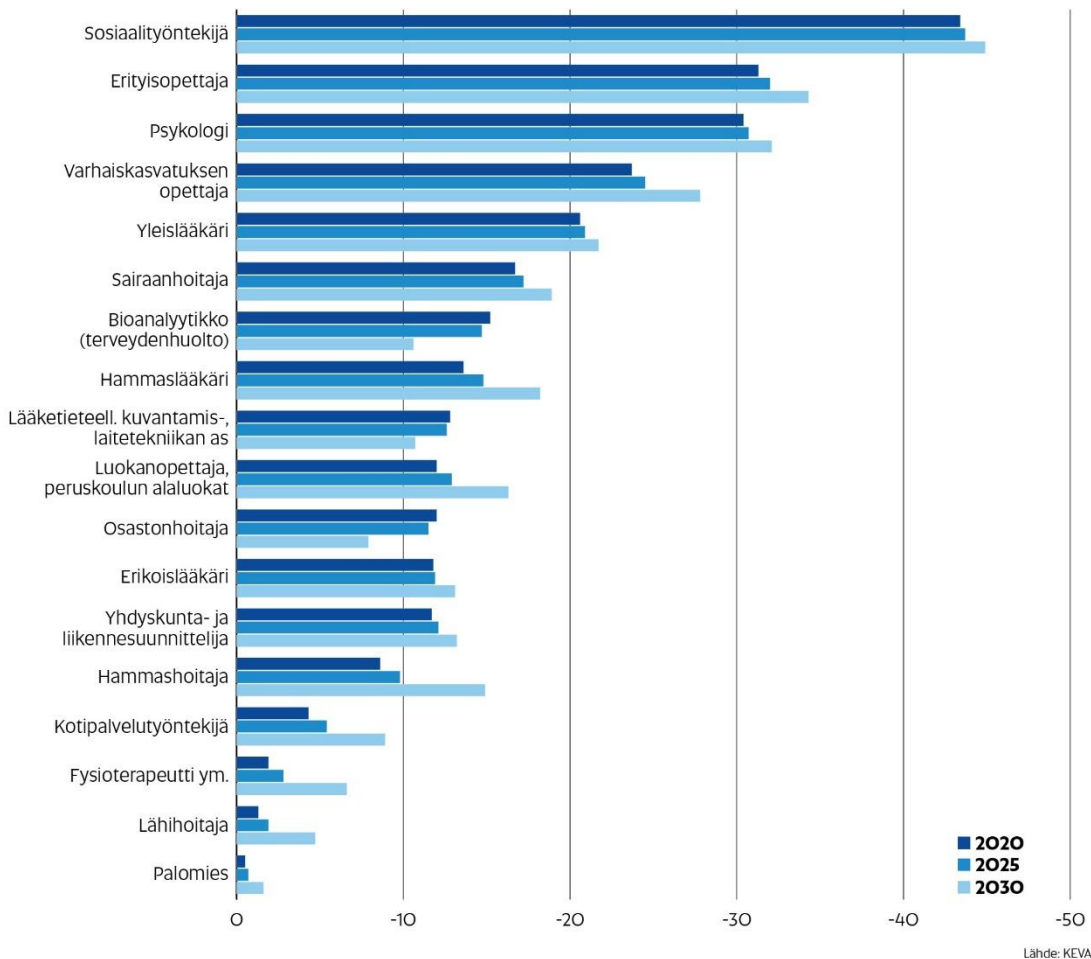
Suomen on mahdollistettava tasa-arvoinen koulutuspolku kaikille taustasta riippumatta ja tuettava erilaisista lähtökohdista tulevien kotoutumista ja työllistymistä. Koulutusjärjestelmämme tarvitsee

lakimuutoksia ja rakenteiden kehittämistä, jotta koko koulutuspolku on jatkossa mahdollisimman laadukasta.

1.2 Suomen osaajapula on merkittävä

Eläkevakuuttaja Kevan julkistama ennuste ei lupaa työvoimapulasta kärsiville aloille helpotusta lähivuosina. Tietyille ammattialoille on Suomessa muodostunut pysyvä pula työntekijöistä. Tämänhetkinen eläköitymistahti sekä suunnitellut tutkintomäärät eivät tuo ratkaisuja useiden alojen työvoimapulaan. Työvoimavaje tulee korjata ja siksi meidän on nähtävä maahanmuutto yhtenä ratkaisuna ongelmaan.

Kuntien työvoiman kysynnän ennuste vuosille 2025 ja 2030: ammatit, joissa työvoimapula

2 Perusopetukseen valmistavasta opetuksesta tulee tehdä oppilaan lakisääteinen oikeus

Ratkaisumme:

- Perusopetukseen valmistavan opetuksen tulee olla oppilaan subjektiivinen oikeus ja se on kirjattava lakiin.
- Oppilaalle tulee säätää oikeus käydä perusopetuksen valmistavaa opetusta tarpeen mukaan kahden vuoden ajan siten, että oppilas siirtyy yleisopetukseen saavuttaessaan riittävät kielelliset taidot. Samalla on säädettävä oppilaan oikeudesta koulukuljetukseen sekä aamupäivä- ja iltapäivätoimintaan.
- Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin tulee määritellä, mitä valmistava opetus on esiopetuksessa. Esiopetuksen valmistavan opetuksen jälkeen tulee siirtyä kielitaidon arvioinnin perusteella joko perusopetukseen tai antaa oppilaalle mahdollisuus jatkaa valmistavassa opetuksessa.
- Esiopetuksen aikana annettavan valmistavan opetuksen ryhmäkooksi on säädettävä 8 lasta, jos ryhmästä vähintään kaksi lasta on valmistavassa opetuksessa.
- Vahva kielellinen tuki tulee varmistaa oppilaan siirryttyä valmistavasta opetuksesta perusopetukseen. On säädettävä oikeus S2- tai valmistavan opettajan antamaan tukeen eri oppiaineiden oppitunneilla.
- Valmistavan opetuksen opettajille tulee säätää kelpoisuusvaatimus. Yliopistot laativat koulutusohjelman valmistavan opetuksen opettajille, mukaan lukien esiopetus.
- Maahanmuuttotaustaisten oppilaiden kohdalla on aina arvioitava tarve saada tehostettua henkilökohtaista oppilaanohjausta (PoL 11 a).

Perustelut ratkaisuille:

Perusopetukseen valmistavan opetuksen tulee olla oppilaan subjektiivinen oikeus ja se on kirjattava lakiin.

Perusopetukseen valmistava opetus on tarkoitettu oppilaille, joiden suomen tai ruotsin kielen taito ja muut valmiudet eivät riitä esi- tai perusopetuksen tavallisessa ryhmässä opiskelemiseen. Valmistava opetus vastaa laajuudeltaan vuoden oppimäärää. Perusopetukseen valmistavan opetuksen tarve ja määrä ovat lisääntyneet viime vuosina paljon, kun maahanmuuttotaustaisia ja pakolaisia on tullut aiempaa enemmän. Viimeisimpänä pakolaisryhmänä ovat saapuneet ukrainalaiset. Koulutusjärjestelmämme tarvitsee lakimuutoksia ja rakenteiden kehittämistä, jotta perusopetuksen valmistava opetus olisi jatkossa mahdollisimman laadukasta.

Nykyinen lainsäädäntö ei velvoita kuntia järjestämään perusopetukseen valmistavaa opetusta. Tarve valmistavaan opetukseen on kuitenkin suuri. Tarve näkyy muun muassa siinä, että maahanmuuttotaustaisten oppimistulokset ovat yleisesti ottaen vielä toisessakin polvessa heikompia kuin muiden. Useat selvitykset ovat osoittaneet, että maahanmuuttotaustaisten nuorten syrjäytymisriski on huomattavasti korkeampi kuin muiden nuorten. Eräs syrjäytymiskehitykseen vaikuttava tekijä on se, millaiset kielelliset ja muut valmiudet nuori on saanut varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa.

Oppilaalle tulee säätää oikeus käydä perusopetuksen valmistavaa opetusta tarpeen mukaan kahden vuoden ajan.

Nykyisessä enintään lukuvuoden pituisessa valmistavassa opetuksessa eivät kaikki oppilaat ehdi saamaan riittäviä valmiuksia jatkaa perusopetusta yleisopetuksessa. Näillä oppilailta tulee olla

oikeus jatkaa valmistavassa opetuksessa siihen asti, kunnes heillä on edellytykset siirtyä yleisopetukseen, kuitenkin enintään kahden vuoden ajan.

Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin tulee määritellä, mitä valmistava opetus on esiopetuksessa.

Valmistavaa opetusta annetaan myös esiopetusikäisille ja opetuksen tavoitteena on antaa valmiuksia perusopetuksen suorittamiseen. Esiopetusikäisten valmistavasta opetuksesta ei kuitenkaan ole olemassa selkeää määritelmää, eikä opetussuunnitelma tue riittävästi valmistavan opetuksen sisältöjä. Myöskään oppilaan oikeudesta osallistua aamupäivä- / iltapäivätoimintaan tai koulukuljetuksiin ei ole säädetty.

Esiopetuksen aikana annettavan valmistavan opetuksen ryhmäkooksi on säädettävä 8 lasta.

Tällä hetkellä valmistavaa opetusta annetaan hyvin kirjavin käytäntein. Valmistavan luokan oppilasmäärät saattavat olla hyvin suuria, vaikka Opetushallituksen suositus ryhmäkooksi on 8-10 oppilasta. Samassa ryhmässä voi olla myös hyvin eri-ikäisiä oppilaita. Joissakin kunnissa ja kouluissa valmistavan opetuksen oppilaat on integroitu suoraan perusopetuksen ryhmiin ilman riittävää suomi tai ruotsi toisena kielenä (S2) -opettajan tai valmistavan opetuksen opettajan antamaa opetusta. Tämä tilanne on hyvin haastava sekä kaikille oppilaille että opettajille.

Vahva kielellinen tuki tulee varmistaa oppilaan siirryttyä valmistavasta opetuksesta perusopetukseen.

Valmistavan opetuksen luokalta siirrytään monissa paikoissa liian nopeasti perusopetukseen silloinkin, kun oppilas ei ole kielellisesti riittävän hyvin edistynyt opiskellakseen yleisen opetussuunnitelman mukaisesti. Tällaisessa tilanteessa oppilaan oppiminen vaarantuu. Jos luokassa on useampia hyvin heikosti suomen tai ruotsin kieltä osaavia oppilaita, opettajalla on mahdoton tehtävä taata laadukasta opetusta kaikille oppilaille.

Oikeuskansleri otti keväällä 2015 omasta aloitteestaan selvitettäväksi, miten maahanmuuttajalasten ja -nuorten oikeus perusopetukseen toteutuu [okv 2 50 2015.pdf](#).

Oikeuskansleri totesi, että valmistavan opetuksen ongelmat näyttävät saatavuuden sijaan liittyvän opetuksen laajuuteen ja sisältöön. Oikeuskansleri lausui valmistavan opetuksen opettajien kelpoisuuden määrittelyn tarpeesta. Hän katsoi lisäksi, että opetus- ja kulttuuriministeriön olisi aiheellista selvittää, tulisiko valmistavan opetuksen järjestämisvelvollisuus sisällyttää perusopetuslakiin.

Oikeuskansleri ilmaisi myös, että maahanmuuttajaoppilaiden puutteelliseen kielitaitoon ja keskimäärin alhaisiin oppimistuloksiin liittyvät seikat antavat opetus- ja kulttuuriministeriölle perustellun aiheen selvittää, onko valmistavan **opetuksen laajuus nykyisellään riittävä** turvaamaan kaikkien lasten ja nuorten täysimääräisen oikeuden saada perusopetusta. Oikeuskansleri toi esiin myös huolensa siitä, miten maahanmuuttajataustaisten oppilaiden **puutteellinen kielitaito ei välttämättä käytännössä mahdollista oppilashuollon ja muiden tukitoimien täysimääräistä hyödyntämistä.**

Oikeuskanslerin opetus- ja kulttuuriministeriöltä pyytämässä lausunnossa todetaan, että tällä hetkellä opetusjärjestelmä ei vastaa kaikilta osin maahanmuuttajien tarpeisiin.

Kun oppilas siirtyy valmistavasta opetuksesta perusopetukseen tai on valmistavassa opetuksessa integroituna, oppitunneilla pitäisi tarjota oppilaille kielellisesti tuettua opetusta. Opetusta tulisi siis antaa yhteistyössä S2-opettajan tai valmistavan opetuksen opettajan ja luokan- tai aineenopettajan

kanssa. Siirtymävaiheen kielellistä tukea ei tällä hetkellä järjestetä riittävästi. Tyypillisesti luokat ovat suuria ja oppilailla on monenlaisia tuen tarpeita. Vaarana on, että puutteellisesti suomea tai ruotsia osaava oppilas ei saa riittävästi tukea pysyäkseen opetuksessa mukana.

Valmistavan opetuksen opettajille tulee säätää kelpoisuusvaatimus.

Valmistavan opetuksen opettajana voi nykyisin toimia kuka tahansa, koska opettajien kelpoisuudesta ei ole säädetty. Yliopistoissa ei ole koulutusohjelmaa valmistavan opetuksen opettajalle, joten opetuksen laatua ei voida taata, kuten muissa opettajan tehtävissä.

Maahanmuuttotaustaisten oppilaiden kohdalla on aina arvioitava tarve saada tehostettua henkilökohtaista oppilaanohjausta.

Erityisesti yläkoulun oppilaanohjauksessa tulisi vahvistaa kodin ja koulun välistä yhteistyötä maahanmuuttotaustaiselle oppilaalle. Oppimisen lähtökohta on oppilaan turvallinen arki sekä oppimistavoitteiden ja opiskelumotivaation tukeminen. Jotta jokainen oppilas saisi itselleen parhaan ja sopivimman koulutuspolun perusopetuksen jälkeen, tarvitaan tueksi vahvempi perheiden ja koulun yhteistyö.

2.1 Rahoitus:

Valmistavan opetuksen kesto on tällä hetkellä 9 kuukautta koulujen lukuvuoden aikana. Kustannukset ovat $9 \text{ (kk)} \times 1340\text{e} = 12060\text{e/ oppilas}$. **Opetuksen keston pidentäminen 12 kuukauteen maksaisi 4020e /oppilas nykyistä enemmän.**

Opettajankoulutuksen opettajan vuosipalkka on 80 000-100 000e. Jos jokaisessa opettajankoulutusta tarjoavassa yliopistossa olisi erillinen valmistavan opetuksen opettajankouluttaja, vaatisi se yhdeksään opettajankoulutusta antavaan yliopistoon lisärahoitusta yhteensä n. 720 000-900 000e.

3 Kotimaisten kielten ja oman äidinkielen opettamista vahvistettava

Ratkaisumme:

- S2-opetus tulee säätää velvoittavaksi varhaiskasvatuksessa.
- Varhaiskasvatuksen S2-opetuksen sisällöt tulee määritellä.
- Uudistetun varhaiskasvatuksen S2-opetuksen opettajankoulutustarpeet ja -sisällöt sekä kustannukset niiden toteuttamiseen on arvioitava.
- Opetushallituksen tulee valmistella perusopetuksen opetussuunnitelman rinnalle ”kielitaidon arvioinnin tukipaketti”. Tätä voidaan hyödyntää S2-oppilaiden kielen opetuksen lähtöarvioinnissa sekä kielen osaamisen arvioinnissa, kun oppilas siirtyy S1-opetukseen. Tukipakettiin sisältyy myös osaamisen arvioinnin testit.
- S2-opettajien koulutusmääriä tulee lisätä kaikille koulutusasteille.
- Erityisopetuksen määrää lukioissa tulee lisätä, jotta myös maahanmuuttotaustaiset saavat riittävää tukea opiskelussa ja ylioppilastutkintoon valmistautumisessa.

- Vahva kielellinen tuki tulee varmistaa ammatillisessa koulutuksessa lisäämällä S2-opettajan ja substanssiopettajan yhteistyötä oppilaitoksissa ja työpaikoilla.
- Maahanmuuttotaustaisille korkeakouluopiskelijoille tulee lisätä suomen tai ruotsin kielen opintoja koulutuksen aikana ja jatkokoulutuksena tutkinnon suorittamisen jälkeen.
- Opetushallituksen tulee valmistella lisää selkokielistä opetusmateriaalia kaikille koulutusasteille.
- Varhaiskasvatukseen ja toiselle asteelle on suunnattava perusopetuksen valtionosuutta vastaava rahoitus kotimaisten kielten oppimisen tueksi.

3.1 Oma äidinkieli on perusta kaikelle oppimiselle

Ratkaisumme:

- Oman äidinkielen opetus tulee säätää oppilaan subjektiiviseksi oikeudeksi ja opetussuunnitelman perusteet uudistaa tältä osin. Kunnan tulee tarjota oman äidinkielen opetusta, jos kunnassa on vähintään kolme oppilasta, joilla on sama äidinkieli, joka on muu kuin suomi, ruotsi, saame tai viittomakieli.

Perustelut ratkaisuille:

S2-opetus tulee säätää velvoittavaksi varhaiskasvatuksessa ja varhaiskasvatuksen S2-opetuksen sisällöt tulee määritellä.

Pedagoginen varhaiskasvatus antaa vahvan pohjan lapsen koulutuspolulle. Erityisesti maahanmuuttotaustaisten lasten osallistumista varhaiskasvatukseen pitää lisätä. Suomi tai ruotsi toisena kielenä (S2)-opetuksen aloittaminen varhaiskasvatuksessa luo vahvan perustan lapsen kielelliseen kehittymiseen. Tällä hetkellä S2-opetuksen perusteista ei ole säädetty selkeästi, eikä myöskään siitä, mitä S2-opetus varhaiskasvatuksessa tarkoittaa.

Uudistetun varhaiskasvatuksen S2-opetuksen opettajankoulutustarpeet ja -sisällöt sekä kustannukset niiden toteuttamiseen on arvioitava .

Varhaiskasvatukseen tarvitaan lisää S2-opettajia ja heidän aloituspaikkojen määrää pitää kasvattaa yliopistoissa. Lisäksi yliopistoissa on tarjottava täydennyskoulutusta työelämässä oleville varhaiskasvatuksen opettajille S2-kelpoisuuden saamiseksi.

Opetushallituksen tulee valmistella perusopetuksen opetussuunnitelman rinnalle ”kielitaidon arvioinnin tukipaketti”. Tätä voidaan hyödyntää S2-oppilaiden kielen opetuksen lähtöarvioinnissa sekä kielen osaamisen arvioinnissa, kun oppilas siirtyy S1-opetukseen. Tukipakettiin sisältyy myös osaamisen arvioinnin testit.

Perusopetuksessa S2 -opetusta pitäisi antaa todellisen kielitaidon perusteella vahvana kielenoppimisen tukena. Huoltajat valitsevat lapselleen suomi tai ruotsi äidinkielenä tai suomi tai ruotsi toisena kielenä (S1/S2) -oppimäärän. Oppilaan oppimäärä pitäisi valita kielen osaamisen arvioinnin perusteella. Jotta huoltajat voivat tehdä lapselleen parhaan päätöksen kielen oppimäärästä, tulee opettajien arvioida oppilaan kielen osaamisen tasoa.

Jotta jokainen oppilas saa hänelle parhaiten soveltuvan oppimäärän mukaista opetusta, opettajat tarvitsevat kielen osaamisen arviointiin tukimateriaalia.

Erityisopetuksen määrää lukioissa tulee lisätä, jotta myös maahanmuuttotaustaiset saavat riittävää tukea opiskelussa ja ylioppilastutkintoon valmistautumisessa.

Maahanmuuttotaustaisia opiskelijoita on kannustettava myös lukiokoulutukseen.

Lukiokoulutuksessa ei tällä hetkellä ole riittävästi S2-opettajia tukemaan maahanmuuttotaustaisten opiskelijoiden kielellistä kehittymistä. Lisäksi lukiokoulutuksen erityisopetusresurssia ei ole tarpeeksi, jotta kaikki, myös maahanmuuttotaustaiset opiskelijat, saisivat tukea opiskeluunsa.

Vahva kielellinen tuki tulee varmistaa ammatillisessa koulutuksessa lisäämällä S2-opettajan ja substanssiopettajan yhteistyötä oppilaitoksissa ja työpaikoilla.

Maahanmuuttotaustaiset oppilaat siirtyvät usein perusopetuksen jälkeen ammatilliseen koulutukseen. Ammatillisen koulutuksen lähiopetuksen vähentyminen on vähentänyt myös S2-opetuksen määrää, eikä työpaikoillakaan tueta riittävästi kielen oppimista.

Ammatillisessa koulutuksessa on myös pula S2-opettajista. Opiskelijoiden kielelliseen tukemiseen on löydettävä uusia keinoja opettajien yhteistyötä hyödyntämällä sekä oppilaitoksissa että työpaikoilla. Nyt, kun Suomeen tarvitaan lisää ammattiosaajia, kotoutumisen edistäminen ja suomen tai ruotsin kielen oppiminen on erittäin tärkeää myös ammatillisessa koulutuksessa.

Maahanmuuttotaustaisille korkeakouluopiskelijoille tulee lisätä suomen tai ruotsin kielen opintoja koulutuksen aikana ja jatkokoulutuksena tutkinnon suorittamisen jälkeen.

Korkeakouluissamme opiskelee jo nyt paljon ulkomaalaistaustaisia ja heidän määränsä tulee kasvamaan entisestään. Tavoitteena on nostaa asteittain ulkomaalaisten opiskelijoiden määrää 15 000 opiskelijalla vuosittain vuoteen 2030 mennessä. Kotimaisten kielten opetus ei ole riittävää myöskään korkeakouluissa, koska tutkinto-ohjelmissa ei ole tilaa kotimaisten kielten opiskelulle. On tärkeää, että Suomessa koulutetut osaajat eivät karkaa opiskelujen jälkeen töihin muualle, vaan haluavat kotoutua ja jäädä pysyvästi maahan. Kotimaisten kieltemme osaaminen edistää ulkomaalaisia opiskelijoita kotoutumaan, jäämään ja työllistymään Suomeen.

Opetushallituksen tulee valmistella lisää selkokielistä opetusmateriaalia kaikille koulutusasteille.

Maahanmuuttotaustaisten oppimista pystytään edistämään selkokielisellä materiaalilla ja valtakunnallinen laadukas opetusmateriaali tukee opetuksen laatua. Selkokielistä opetusmateriaalia tarvitaan lisää kaikilla koulutusasteilla.

Varhaiskasvatukseen ja toiselle asteelle on suunnattava perusopetuksen valtionosuutta vastaava rahoitus kotimaisten kielten oppimisen tueksi.

Valtio rahoittaa tällä hetkellä perusopetuksessa annettavaa S2-opetusta kuuden vuoden ajan. Rahoitus on merkittävä, koska sen avulla on pystytty tarjoamaan S2-opetusta kaikille sitä tarvitseville kaikkialla Suomessa. Vastaavanlainen rahoitus puuttuu varhaiskasvatuksesta ja toiselta asteelta.

Oman äidinkielen opetus tulee säätää oppilaan subjektiiviseksi oikeudeksi ja opetussuunnitelman perusteet uudistaa tältä osin. Kunnan tulee tarjota oman äidinkielen opetusta, jos kunnassa on vähintään kolme oppilasta, joilla on sama äidinkieli, joka on muu kuin suomi, ruotsi, saame tai viittomakieli.

Suomen perustuslain mukaan jokaisella Suomessa asuvalla on oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan. Oman äidinkielen osaaminen edistää tutkimusten mukaan erityisesti muiden kielten omaksumista, mutta myös oppimista yleisesti. Kodin puhekielellä on oma, tärkeä

merkityksensä, mutta koulussa opitaan kielen perusta ja sen monipuolinen käyttäminen. Oman äidinkielen opetus tasaa myös perhetaustasta johtuvia eroja.

Opetuksen tarkoituksena on tukea oppilaan aktiivisen monikielisuuden kehittymistä sekä herättää kiinnostus kielitaidon elinikäiseen kehittämiseen. Oman äidinkielen oppiminen tukee myös kotoutumista suomalaiseen yhteiskuntaan. Oppilaan oman äidinkielen opetuksen järjestäminen ja siihen osallistuminen on tällä hetkellä vapaaehtoista perusopetuksessa.

Niissä kunnissa, joissa tarjotaan oman äidinkielen opetusta, opetustuntimäärä on 1-2 tuntia viikossa. Opetusryhmissä voi olla eri ikäisiä oppilaita ja ryhmäkoot voivat olla hyvinkin suuria.

3.2 Rahoitus:

Jos yliopistoihin palkataan valmistavaan opetukseen erikoistunut opettaja kouluttamaan opettajaopiskelijoita, voisi tämän toimenkuvaan sisältyä myös S2-opetusta (katso valmistavan opetuksen rahoitus). Tällöin luokanopettajan, äidinkielen ja kirjallisuuden opettajan sekä varhaiskasvatuksen opettajan maisteriohjelmassa olisi mahdollista valita S2 opinto-ohjelmaan opiskelijan niin halutessa.

Vuonna 2022 varhaiskasvatuksessa oli noin 29 000 vieraskielisiä lasta. Tämän luvun perusteella päiväkoteihin tarvittaisiin 3500 S2 -varhaiskasvatukseen suuntautunutta opettajaa. Jo työelämässä olevista varhaiskasvatuksen opettajista voidaan täydennyskoulutusten avulla täyttää puuttuva opettajatarve.

Vuosittain yliopistoissa voidaan tarjota täydennyskoulutuksella (35 op) S2-opintoja noin 600 opiskelijalle. Tavoitteeseen 3500:sta S2-varhaiskasvatusopettajasta päästäisiin kuudessa vuodessa. Kustannusarvio on noin 3 miljoonaa euroa/vuosi.

Oman äidinkielen opetuksen rahoitus oli vuonna 2018 noin 3,26 miljoonaa euroa. Vuonna 2022 rahoitus oli noin 3,5 miljoonaa euroa. Rahoitus on noussut n. 230 000 euroa viidessä vuodessa. Varmaa tietoa siitä, miten moni oppilas on osallistunut oman äidinkielen oppitunneille, ei ole. Jos oman äidinkielen opetus säädetään velvoittavaksi, saadaan kaikki oppilaat oman äidinkielen opetuksen piiriin ja rahoitus pystytään mitoittamaan oikein.

4 Ammatilliseen koulutukseen tarvitaan uudistuksia maahanmuuttotaustaisten osaamisen parantamiseksi

Ratkaisumme:

- Maahanmuuttotaustaisten alkukartoitusten ja kotoutumissuunnitelmien tekeminen tulee siirtää kunnilta ammatillisen koulutuksen järjestäjille. Muutos on tehtävä lainsäädäntöön ennen vuotta 2025, jolloin kotoutumisen kokonaisuus siirtyy kuntien vastuulle.
- Opettajien osaamista tulee vahvistaa muun muassa maahanmuuttotaustaisten opiskelijoiden aikaisemmin hankitun osaamisen tunnistamisessa ja tunnustamisessa sekä heidän osaamisensa ohjaamisessa. Lisäksi työpaikoilla on vahvistettava työntekijöiden työpaikkaohjaajakoulutusta.

- Ammatillisen koulutuksen järjestäjän tulee resursoida opettajalle työaikaan maahanmuuttotaustaisten opiskelijoiden ohjaamiseen työpaikalla, työpaikkaohjaajan tukemiseen sekä työelämäyhteistyön kehittämiseen.
- Opiskeluvalmiuksia tukevien (OPVA) -opintojen rahoituskerroin on nostettava aikaisemmalle tasolle. Opintojen toteutus tulee olla joustavaa sekä opintojen suorittaminen opiskelijalle kannustavaa. Lisäksi koulutuksen järjestäjällä on oltava velvollisuus antaa informaatio-ohjausta OPVA-opinnoista opiskelijoille.
- Ammatillista koulutusta on kehitettävä niin, että oppilaitoksilla on mahdollisuuksia tarjota koko tutkinnon suorittamisen sijaan myös osatutkintoja tai tutkinnon osia. Koulutuksen rahoitusta on korjattava siten, että osatutkintojen järjestäminen on koulutuksen järjestäjälle houkuttavaa.
- S2-opetuksen määrää tulee nostaa merkittävästi ammatillisen koulutuksen aikana.
- Oppilaitosten ja korkeakoulujen on pystyttävä hyödyntämään paremmin Euroopan osaamisohjelman rahoituslähteitä. Oppilaitoksilla on oltava enemmän mahdollisuuksia tarjota suomen kielen opetusta ulkomaille ja samalla houkuttaa opiskelijoita Suomeen. [Lähde Euroopan osaamisohjelma, koulutuksen teemavuosi](#)

Perustelut ratkaisuille:

Suomi tarvitsee lisää ammattitaitoisia työntekijöitä

Suomeen tarvitaan lisää työntekijöitä ja heitä on houkuteltava tänne erityisesti laadukkaalla ammatillisella koulutuksella. Maahanmuuttotaustaisilla on moninaisia tarpeita osaamisen kehittämisessä. Oppimisympäristöjä on kehitettävä niin, että ne ovat entistä avoimempia ja hyödyttävät eri toimijoita, kuten työyhteisöjä, yrityksiä, TE-palveluita ja kolmatta sektoria.

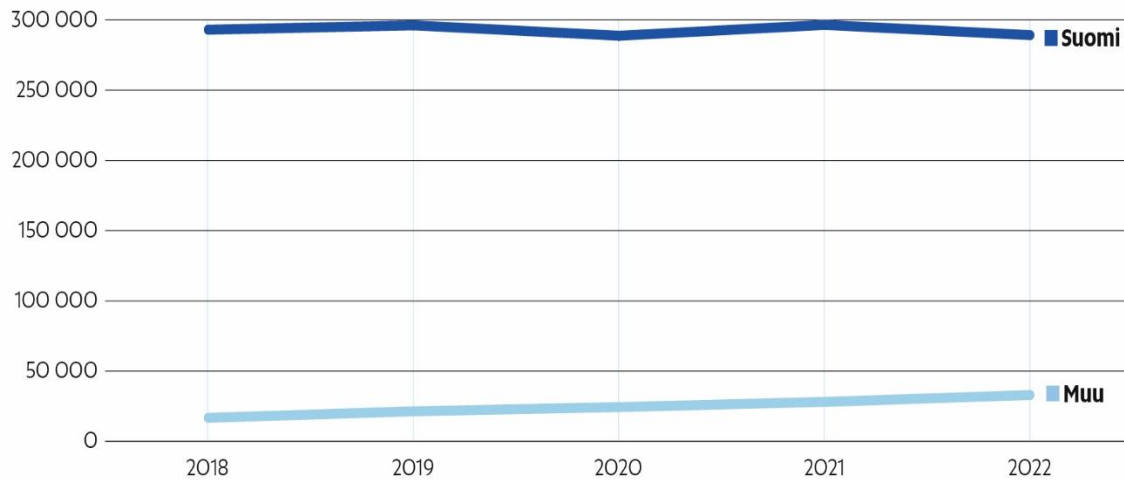
Suomessa on merkittävä pula erityisesti lähi- ja sairaanhoitajista, ravintola-alan osaajista, siistijöistä sekä rakennusalan työnjohtajista. Ammatillisella koulutuksella pystymme vähentämään näidenkin alojen osaajapulaa.

Peruskoulusta moni maahanmuuttotaustainen hakeutuu ammatilliseen koulutukseen. Heidät ohjataan perustutkintokoulutukseen, jos heillä ei ole alalta aikaisempaa osaamista. Haasteeksi voi tulla yhteisten opintojen suorittaminen, kun suomen tai ruotsin kielen taito ei ole riittävällä tasolla. Ammattitaitovaatimuksista voidaan osalla aloista poiketa sellaisissa tilanteissa, joissa osaamistavoitteet ovat opiskelijalle kohtuuttomat. Tällöin opiskelija opiskelee muita valinnaisia opintoja.

Opettajien osaamista tulee vahvistaa muun muassa maahanmuuttotaustaisten opiskelijoiden aikaisemmin hankitun osaamisen tunnistamisessa ja tunnustamisessa sekä heidän osaamisensa ohjaamisessa.

Tällä hetkellä maahanmuuttotaustaisten opiskelijoiden aikaisempaa osaamista ei tunnusteta eikä tunnusteta riittävästi, eikä aikaisemman osaamisen kartoittamisessa hyödynnetä opettajien osaamista. Jatkossa on varmistettava, että osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen on opettajien tehtävä, ja että kaikilla opettajilla on riittävästi aikaa sekä osaamista tehdä tätä työtä.

Ammatillisen koulutuksen opiskelijat kansalaisuuden mukaan

Lähde: Vipunen

Maahanmuuttotaustaisten alkukartoitusten ja kotoutumissuunnitelmien tekeminen tulee siirtää kunnilta ammatillisen koulutuksen järjestäjille. Muutos on tehtävä lainsäädäntöön ennen vuotta 2025, jolloin kotoutumisen kokonaisuus siirtyy kuntien vastuulle.

Tällä hetkellä maahanmuuttotaustaisten alkukartoituksesta vastaavat TE-toimistot ja kunnat. Alkukartoituksessa arvioidaan muun muassa henkilön työllistymis-, opiskelu- ja kotoutumisvalmiudet sekä kielitaito. Maahanmuuttotaustaisten osaamisen kartoitus on vajavaista, eikä heitä siksi välttämättä osata ohjata tarpeitaan vastaavalle koulutuspolulle tai he työskentelevät eri ammatissa, johon ovat saaneet koulutuksen. Kun kotoutumisen kokonaisuus siirtyy kuntien vastuulle vuonna 2025, tarvitaan lakimuutos siten, että alkukartoituksesta vastaavat oppilaitokset. Opettajilla on osaamisen alkukartoitukseen paras osaaminen.

Ammatillista koulutusta on kehitettävä niin, että oppilaitoksilla on mahdollisuuksia tarjota koko tutkinnon suorittamisen sijaan myös osatutkintoja tai tutkinnon osia. Koulutuksen rahoitusta on korjattava siten, että osatutkintojen järjestäminen on koulutuksen järjestäjälle houkuttavaa.

Jos aikuisella maahanmuuttotaustaisella opiskelijalla on aikaisempaa osaamista alasta tai tutkinto suoritettuna toisessa maassa, voidaan hänelle tarjota tutkinnon osia perus-, tai ammattitutkinnosta. Tällä hetkellä rahoitus ei kuitenkaan kannusta koulutuksen järjestäjiä tarjoamaan muita kuin kokonaisia tutkintoja. Tämä muutos nopeuttaisi työllistymistä.

Opiskeluvalmiuksia tukevien (OPVA) -opintojen rahoituskerroin on nostettava aikaisemmalle tasolle. Opintojen toteutus tulee olla joustavaa sekä opintojen suorittaminen opiskelijalle kannustavaa. Lisäksi koulutuksen järjestäjällä on oltava velvollisuus antaa informaatio-ohjausta OPVA-opinnoista opiskelijoille.

Opiskeluvalmiuksia tukevat opinnot (OPVA) ovat opintoja, joilla vahvistetaan opiskelijan valmiuksia suorittaa ammatillinen tutkinto tai sen osia. Ne ovat olleet erinomainen väylä erityisesti aikuisille, joiden perustaidot ovat olleet heikot. OPVA-opinnot edesauttavat myös ammatillisen tutkinnon suorittamista. OPVA-opintojen rahoitus on vaihdellut ja opintojen rahoituskerrointa on laskettu

aiempaa heikommalle tasolle vuonna 2020. Koulutuksen järjestäjällä ei ole velvollisuutta järjestää OPVA-opintoja.

Ammatillisen koulutuksen järjestäjän tulee resursoida opettajalle työaikaa sekä työpaikalla oppimisen että työpaikkaohjaajan tukemiseen.

Julkisuudessakin on käyty keskustelua maahanmuuttotaustaisten vaikeudesta saada työ- tai harjoittelupaikkoja. Työyhteisöjen moninaistamisessa riittää vielä Suomessa kehitettävää. Työpaikoilla ei välttämättä löydetä aikaa tai osaamista maahanmuuttotaustaisten harjoittelijoiden tai työntekijöiden kulttuurisen tai kielellisen kehittymisen tukemiseen.

Ammatillisen koulutuksen järjestäjän tulee resursoida opettajalle työaikaa maahanmuuttotaustaisten opiskelijoiden ohjaamiseen työpaikalla, työpaikkaohjaajan tukemiseen sekä työelämäyhteistyön kehittämiseen.

Työelämän asenneilmapiiriä tulee edistää siten, että työpaikolla ollaan valmiita tukemaan maahanmuuttotaustaisten aitoa kiinnittymistä osaksi suomalaisia työmarkkinoita ja -yhteisöjä. Maahanmuuttotaustaisten työpaikkaharjoittelun ohjaamiseen tarvitaan opettajilta ja työpaikkaohjaajilta erityisosaamista, koska ohjaamisessa pitää huomioida myös kielen oppiminen ja kulttuuritaustat. Opettajan osallistuminen työpaikalla oppimisen ohjaamiseen on tärkeää sekä opiskelijoiden että työpaikkaohjaajien tukemisessa. Opettajille on pääsääntöisesti resursoitu liian vähän työaikaa työelämäyhteistyöhön.

S2-opetuksen määrää tulee nostaa merkittävästi ammatillisen koulutuksen aikana.

Ammatillisessa koulutuksessa opiskelijan tulee saada S2-opetusta riittävästi, jotta hän voi suoriutua sekä yhteisistä tutkinnon osista että ammattiaineista ja työllistyä valmistumisensa jälkeen.

Oppilaitosten ja korkeakoulujen on pystyttävä hyödyntämään paremmin Euroopan osaamisohjelman rahoituslähteitä. Oppilaitoksilla on oltava enemmän mahdollisuuksia tarjota suomen kielen opetusta ulkomaille ja samalla houkutella opiskelijoita Suomeen. [Lähde Euroopan osaamisohjelma, koulutuksen teemavuosi](#)

Oppilaitokset tarvitsevat rahoitusta, jotta niillä on paremmat mahdollisuudet tarjota suomen kielen opetusta ulkomaille ja samalla houkutella opiskelijoita Suomeen.

4.1 Rahoitus

Opiskeluvalmiuksia tukevien OPVA-opintojen rahoitus on tällä hetkellä 31,4 miljoonaa euroa. Rahoituskerroin on palautettava 1,54:stä 1,98:aan. Kertoimen nosto maksaa noin 9 miljoonaa euroa.

Ammatillisen koulutuksen rahoitus on kokonaisuudessa noin 1,4 miljardia.

5 Korkeakoulujen rahoitusta on lisättävä ulkomaalaisten opiskelijoiden määrän kasvaessa

Ratkaisumme:

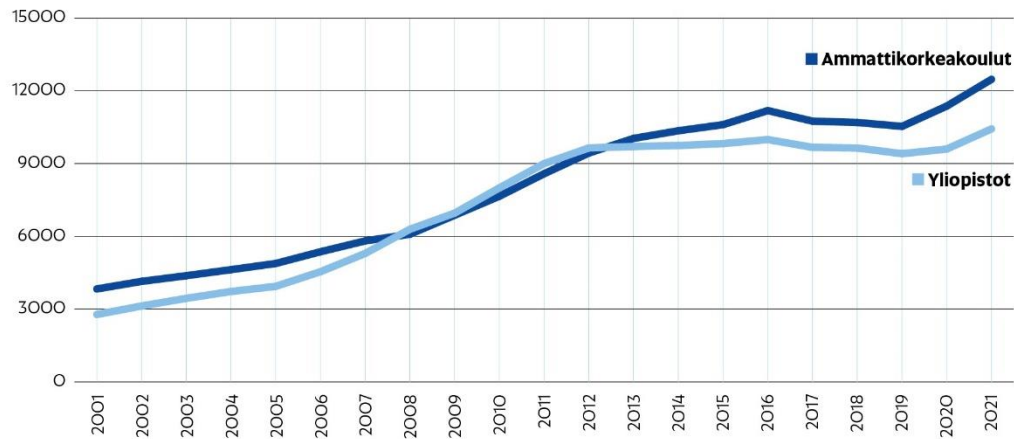
- Korkeakoulujen perusrahoitusta on lisättävä kiireellisesti, jotta korkeakoulut pystyvät ottamaan vastaan kasvavan opiskelijamäärän ja rakentamaan joustavampia ja laadukkaampia malleja opiskelijoiden pääsemiseksi korkeakouluopintoihin.
- Korkeakoulujen mahdollisuuksia tarjota koulutusta korkeasti koulutetuille ja korkeakoulukelpoisille maahanmuuttotaustaisille on vahvistettava myös kokonaisia tutkintoja lyhyemmillä kokonaisuuksilla. Lisäksi tulee kehittää vaihtoehtoisia reittejä korkeakouluopintoihin.
- Erityisesti kotimaisten kielten ja kulttuurin opintojen toteuttamisessa on lisättävä yhteistyötä korkeakoulujen kesken ja lisättävä kielten opintojen määrää koulutuksen aikana tai tutkinnon suorittamisen jälkeen.
- Korkeakoulutuksen opetus- ja tutkimushenkilöstön osaamista on vahvistettava ulkomaalaisten opiskelijoiden osaamisen tunnistamisessa ja tunnustamisessa. Hankittua osaamista on pystyttävä hyödyntämään aiempaa enemmän sekä opintojen aikana että työllistymisen edistämässä.
- SIMHE (Supporting Immigrants in Higher Education in Finland) -ohjelmaa tulee jatkaa ja laajentaa toiselle asteelle. Ohjelmalle on varattava riittävä ja pysyvä rahoitus.
- Korkeakouluopintojen aikaista työelämäyhteyttä on vahvistettava lisäämällä korkeakoulujen ja työelämän välistä yhteistyötä.
- Tilauskoulutusten mahdollisuuksia tulee selvittää maahanmuuttotaustaisten työntekijöiden rekrytoimisen edistämiseksi.
- Opiskelijajärjestöjä tulee tukea, jotta ne voivat ottaa vahvemman roolin ulkomaalaisten opiskelijoiden kiinnittymisestä yhteiskuntaamme.

Perustelut ratkaisuille:

Korkeakoulujen perusrahoitusta on lisättävä kiireellisesti, jotta korkeakoulut pystyvät ottamaan vastaan kasvavan opiskelijamäärän ja rakentamaan joustavampia ja laadukkaampia malleja opiskelijoiden pääsemiseksi korkeakouluopintoihin

Korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visiossa 2030 asetettiin tavoitteeksi, että vuoteen 2030 mennessä ulkomaisia korkeakouluopiskelijoita olisi noin viidennes kaikista korkeakouluopiskelijoista. Korkeakouluihin halutaan vuosittain 15 000 maahanmuuttotaustaista opiskelijaa lisää. Korkeakouluihin on kohdistettava konkreettisia toimia, jotta ne pystyvät kouluttamaan kaikki opiskelijansa laadukkaasti. On myös löydettävä ratkaisuja, jotka edistävät korkeakouluopiskelijoiden työllistymistä ja kotoutumista Suomessa.

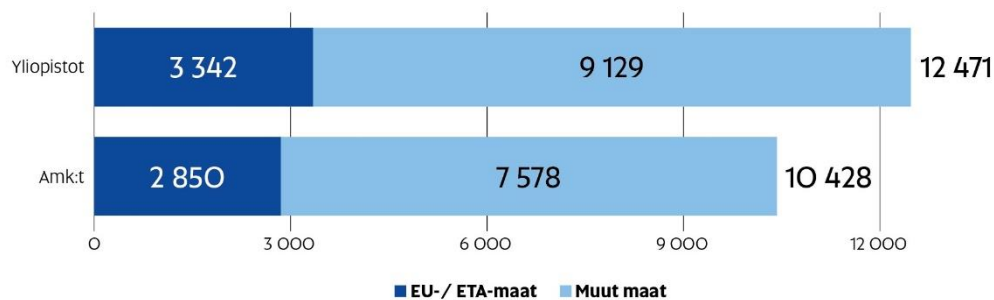
Ulkomaalaisten opiskelijoiden osuus

Vuonna 2021 tämä tarkoittaa, että kaikista Suomen ammattikorkeakouluopiskelijoista 6,6% ja yliopistoissa opiskelevista 7,9% oli ulkomaalaisia.

Lähde: Akava

Ulkomaalaisten opiskelijoiden lukumäärä (2021)

Lähde: Akava

Korkeakoulujen mahdollisuuksia tarjota koulutusta korkeasti koulutetuille ja korkeakoulukelpoisille maahanmuuttotaustaisille on vahvistettava myös kokonaisia tutkintoja lyhyemmillä kokonaisuuksilla. Lisäksi tulee kehittää vaihtoehtoisia reittejä korkeakouluopintoihin.

Nykyinen rahoitus ei mahdollista opiskelijamäärän lisäämistä eikä sillä voida taata koulutuksen laatua eikä opiskelijoiden osaamisen karttumista. Tällä hetkellä ei voida panostaa riittävästi korkeakoulujen opiskelijavalintoihin, opintojen suorittamiseen, henkilöstön määrään eikä opetus- ja tutkimushenkilöstön osaamisen kehittämiseen opiskelijoiden osaamisen tunnistamisessa ja tunnustamisessa. Korkeakoulutukseen hakevien osaaminen on tunnistettava yhä paremmin ja heille on tarjottava erilaisia mahdollisuuksia osaamisen kehittämiseksi.

Erityisesti kotimaisten kielten ja kulttuurin opintojen toteuttamisessa on lisättävä yhteistyötä korkeakoulujen kesken ja lisättävä kielten opintojen määrää koulutuksen aikana tai tutkinnon suorittamisen jälkeen.

Opintojen aikaisia työharjoittelumahdollisuuksia eikä työelämäverkostoitumista tueta tällä hetkellä riittävästi. Kotimaisten kielten opiskeluun ei ole tarpeeksi tilaa tutkintorakenteessa eikä tutkinnon suorittamisen jälkeen.

Korkeakouluopintojen aikaista työelämäyhteyttä on vahvistettava lisäämällä korkeakoulujen ja työelämän välistä yhteistyötä.

Kansallisen koulutuksen arviointikeskuksen (Karvi) tekemien selvitysten pohjalta tiedetään, että maahanmuuttotaustaisten opiskelijoiden on vaikeaa löytää harjoittelupaikkoja ja työllistyä opintojen jälkeen (Korkeakoulujen auditoinnit 2012–2018).

Korkeakoulutuksen opetus- ja tutkimushenkilöstön osaamista on vahvistettava ulkomaalaisten opiskelijoiden osaamisen tunnistamisessa ja tunnustamisessa.

Opettajan on osattava tunnistaa ja tunnustaa opiskelijan aiemmin hankkimaa osaamista paremmin, jotta opiskelijat pystyvät hyödyntämään sitä enemmän sekä opintojen aikana että työllistymisen edistämisessä.

SIMHE (Supporting Immigrants in Higher Education in Finland) -ohjelmaa tulee jatkaa ja laajentaa toiselle asteelle. Ohjelmalle on varattava riittävä ja pysyvä rahoitus.

Vuonna 2016 käynnistetty SIMHE (Supporting Immigrants in Higher Education in Finland) -hanke on ollut erinomainen palvelu maahanmuuttotaustaisten korkeakoulutettujen kotoutumisen edistämisessä. SIMHE:n tavoitteena on edistää korkeasti koulutettujen, eri statuksilla olevien maahanmuuttajien ja ulkomaalaisten korkeakoulutukseen ohjautumista, tutkinnon suorittamista sekä työllistymistä työmarkkinoille. SIMHE -toiminta hyödyttää koko suomalaista korkeakoulukenttää ja auttaa laajentamaan hyviä käytäntöjä ja malleja koko maahan.

Vastaava ohjelma olisi tärkeää käynnistää myös ammatilliseen koulutukseen. Yli hallituskausien kestäväällä ohjelmalla voidaan yhdenmukaistaa ja vahvistaa korkeakoulujen, oppilaitosten, viranomaisten sekä kolmannen sektorin yhteistyön laatua.

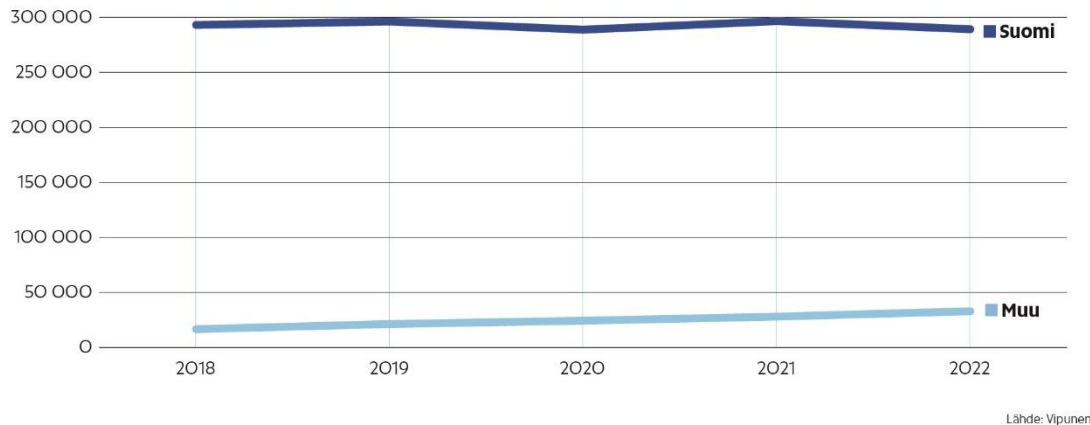
Tilauskoulutusten mahdollisuuksia tulee selvittää maahanmuuttotaustaisten työntekijöiden rekrytoimisen edistämiseksi

Korkeakoulujen järjestämiä, yritysten tarpeisiin kohdennettuja tilauskoulutuksia ei ole pystytty tähän mennessä hyödyntämään riittävästi. Laadukkaalla tilauskoulutuksella on mahdollista edistää organisaatioiden valmiuksia rekrytoida maahanmuuttotaustaisia osaajia.

Opiskelijajärjestöjä tulee tukea, jotta ne voivat ottaa vahvemman roolin ulkomaalaisten opiskelijoiden kiinnittämisessä yhteiskuntaamme.

Maahanmuuttotaustaiset opiskelijat tarvitsevat tukiverkoston. Osallisuutta ja yhteenkuuluvuutta on edistettävä korkeakoulu yhteisöissä, jotta ulkomaalaiset opiskelijat kiinnittyvät yhteiskuntaamme ja kotoutuvat paremmin. Opiskelijajärjestöt pystyvät luomaan korkeakoulujen kanssa erilaisia tukiverkostoja.

Ammatillisen koulutuksen opiskelijat kansalaisuuden mukaan

6 Vapaa sivistystyö on säilytettävä merkittävänä osana maahanmuuttotaustaisten osaamisen kehittämistä

Ratkaisumme:

- Vapaan sivistystyön roolia maahanmuuttotaustaisten osaamisen kehittämisessä on vahvistettava, markkinoitava ja rahoitettava. Valtion rahoitusta tulee muuttaa niin, että se kattaa kaikkien opiskelijoiden, myös kotoutumissuunnitelman ulkopuolella olevien koulutuksen täysimääräisesti.
- Kuntien on järjestettävä elinikäisen oppimisen ohjausta maahanmuuttotaustaisille opiskelija työelämätaitojen kehittämiseksi. Ohjauksessa on hyödynnettävä oppilaitosten opettajien osaamista.

Perustelut ratkaisuille:

Vapaan sivistystyön roolia maahanmuuttotaustaisten osaamisen kehittämisessä on vahvistettava, markkinoitava ja rahoitettava.

Vapaan sivistystyön oppilaitokset tarjoavat erinomaisia koulutuksia myös oleskelu- tai työlupaa odottaville maahanmuuttotaustaisille, jotka haluavat edetä ripeästi kohti työllistymistä sekä heille, jotka kaipaavat enemmän tukea oppimisessaan. Vapaan sivistystyön luku- ja kirjoitustaidon opintoja yhdistetään toiminnallisiin opintoihin, esimerkiksi käsitöihin ja ruoanlaittoon. Joustavat toteutukset soveltuvat hyvin myös työssäkäyville. Näitä koulutuksia ei kuitenkaan ole markkinoitu, rahoitettu eikä hyödynnetty täysimääräisesti.

Vapaan sivistystyön tarjoama koulutus on maksuton maahanmuuttotaustaiselle, jolla on kotoutumisaikaa jäljellä, ja jolle kyseinen koulutus on TE-toimiston tai kunnan kanssa tehdyssä kotoutumissuunnitelmassa todettu tarkoituksenmukaiseksi. Kotoutumissuunnitelman ulkopuolella oleville koulutuksia ei tarjota maksuttomina.

Kun vapaa sivistystyö sai uuden sivistystehtävän vuonna 2018, valtio lupasi rahoittaa luku- ja kirjoitustaidon koulutuksen sataprosenttisesti oppilaitoksille niin, että opinnot ovat maksuttomia

maahanmuuttotaustaisille. Todellisuudessa valtion rahoitus on kattanut ainoastaan noin 75 prosenttia oppilaitosten koulutusten kuluista.

Kuntien on järjestettävä elinikäisen oppimisen ohjausta maahanmuuttotaustaisille opiskelija- ja työelämätaitojen kehittämiseksi. Ohjauksessa on hyödynnettävä oppilaitosten opettajien osaamista.

Kuntien rooli elinikäisen oppimisen ohjauksessa on merkittävä, kun kotoutumisen vastuu siirtyy kunnille vuonna 2025.

Suomi ei ole onnistunut riittävästi kouluttamaan ja kotouttamaan Suomessa pitkään olleita maahanmuuttotaustaisia työkäisiä eikä esimerkiksi kotona lapsiaan hoitavia vanhempia. Monet koulutuksen lähtömaassaan suorittaneista työskentelevät Suomessa täysin toisella alalla. Maahanmuuttotaustaisten aiempaa osaamista ei Suomessa siis hyödynnetä riittävästi.

7 Kotoutumiskoulutus on siirrettävä osaksi koulutusjärjestelmäämme

Ratkaisumme:

- Kotoutumiskoulutus tulee siirtää opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnon alle ja koulutuksen järjestämisluvan omaaville järjestäjille, jolloin kilpailuttamisesta voidaan luopua.
- Kotoutumiskoulutukselle tulee laatia valtakunnalliset laatuksiteerit yhteistyössä sidosryhmien kanssa.
- Maahanmuuttotaustaisten aiemman osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen tulee olla tehokkaampaa. EU- ja ETA-maiden ulkopuolelta tulevien osaamisen tunnustamisen tulee toimia samalla tavalla kuin EU- ja ETA-maista tulevien osaamisen tunnustaminen. Koulutuksen järjestämisluvan alaisissa oppilaitoksissa työskentelevillä opettajilla on osaaminen tähän.
- SIMHE:n osana tarjottava kotoutumiskoulutus tulee integroida pysyväksi toiminnaksi korkeakouluissa.
- Viranomaisten on esitettävä alakohtaiset kriteerit, joilla EU- ja ETA-alueen ulkopuolella suoritettu koulutus tunnustetaan ammattipätevyydeksi. Kriteereihin voi kuulua selkeästi määritetty täydennyskoulutus.

Perustelut ratkaisuille:

Kotoutumiskoulutus tulee siirtää opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnon alle ja koulutuksen järjestämisluvan omaaville järjestäjille, jolloin kilpailuttamisesta voidaan luopua.

Kotoutumiskoulutus kuuluu kaikille Suomeen saapuville aikaisemmasta koulutustaustasta riippumatta. Valtion tavoite kaksinkertaistaa työperäistä maahanmuuttoa vuoteen 2030 mennessä vaatii toimia myös kotoutumiskoulutuksen osalta. Kotoutumiskoulutuksen yksi tärkeimmistä tavoitteista on suomen tai ruotsin kielen oppimisen edistäminen. Heikko kotimaisten kielten taito on yhä selkeä este monen maahanmuuttotaustaisen työllistymiselle.

Työvoimakoulutuksena toteutettu kotoutumiskoulutus on ollut työ- ja elinkeinoministeriön alaisuudessa erillään opetus- ja kulttuuriministeriön alaisesta koulutuskokonaisuudesta. Kotoutumiskoulutusta ja siihen kuuluvaa kielikoulutusta ei ole tarjottu riittävän laadukkaana

kilpailutuksen takia. Järjestämisluvan omaavien koulutuksenjärjestäjien toteuttamana kotoutumiskoulutukseen saataisiin vakituinen henkilöstö, joka turvaa koulutuksen laadun ja pitkäjänteisen kehittämisen.

Kotoutumiskoulutukselle tulee laatia valtakunnalliset laatuksiteerit yhteistyössä sidosryhmien kanssa.

Ely-keskukset kilpailuttavat kaikki kotoutumiskoulutuksen järjestäjät muutaman vuoden välein. Nykyisissä ELY-keskusten kilpailutussuosituksissa ei ole huomioitu riittävästi laatuun vaikuttavia tekijöitä eikä koulutuksen järjestäjän ole edes pakko noudattaa suosituksia. Kilpailutus estää pitkäjänteisen koulutuksen kehittämisen, kun kilpailutuksen voittaa se, joka lupaa järjestää koulutuksen edullisimmin. Tästä johtuen yksityisillä toimijoilla ei välttämättä ole riittävästi kelpoisia opettajia eikä opiskelija aina saa tarvitsemaansa tukea ja opinto-ohjausta.

OECD antoi jo vuonna 2016 moitteita Suomelle kotoutumiskoulutuksen laadun heikkoudesta. Sen mukaan yli neljä viidestä kotoutumiskoulutukseen osallistuneesta ei saavuttanut kielitaitotasoa, joka vaadittaisiin ammatillisessa koulutuksessa. Myös Valtiontalouden tarkastusviraston vuoden 2018 tarkastuksen mukaan kotoutumiskoulutuksen tavoitteena olevaa kielitaitotasoa ei koulutuksissa useinkaan saavutettu.

Maahanmuuttotaustaisten aiemman osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen tulee olla tehokkaampaa. Kotoutumiskoulutuksessa on otettava huomioon opiskelijoiden oma asiantuntemus, akateemiset taidot ja aiempi osaaminen. EU- ja ETA-maiden ulkopuolelta tulevien osaamisen tunnustamisen tulee toimia samalla tavalla kuin EU- ja ETA-maista tulevien osaamisen tunnustaminen. Koulutuksen järjestämisluvan alaisissa oppilaitoksissa työskentelevillä opettajilla on osaaminen tähän.

Maahanmuuttotaustaisten aikaisempaa osaamista ja laajaa kielitaitoa ei ole osattu Suomessa riittävästi hyödyntää. Jatkossa on varmistettava aiemman osaamisen tehokkaampi tunnistaminen ja tunnustaminen. Koulutuksen järjestämisluvan alaisissa oppilaitoksissa työskentelevillä opettajilla on osaaminen tähän. Oppilaitosten kelpoisen opetushenkilöstön rooli keskeisenä laatutekijänä myös maahanmuuttotaustaisten koulutuksessa tulisi nähdä vahvemmin.

Niissä kotoutumiskoulutuksissa, joissa laatua ei painoteta, opetusryhmässä voi olla taito- ja osaamistasoltaan hyvin erilaisia opiskelijoita. Opettajan tekemä opiskelijan osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen takaa opiskelijoiden aikaisemman osaamisen hyödyntämisen kotoutumiskoulutuksen aikana ja edistää työllistymistä.

Viranomaisten on esitettävä alakohtaiset kriteerit, joilla EU- ja ETA-alueen ulkopuolella suoritettu koulutus tunnustetaan ammattipätevyydeksi. Kriteereihin voi kuulua selkeästi määritetty täydennyskoulutus.

Suomessa on paljon säänneltyjä ammatteja, joiden harjoittaminen vaatii tiettyjä koulutus- ja työkokemusvaatimuksia. Ammattipätevyyden tunnustaminen tarkoittaa koulutuksen hyväksymistä. Tällä hetkellä EU- ja ETA-maiden ulkopuolelta tulevien osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen ei ole riittävä. Maahanmuuttotaustaisen suorittaman koulutuksen ja suomalaisen koulutuksen välillä voi olla olennaisia eroja. Oikeus ammatin harjoittamiseen annettaisiin, kun henkilö on osoittanut ammattipätevyytensä tai suorittanut täydennyskoulutuksena puuttuvat osaamisalueet.

SIMHE:n osana tarjottava kotoutumiskoulutus tulee integroida pysyväksi toiminnaksi korkeakouluissa.

Korkeakouluissa tarjottava kotoutumiskoulutus on toiminut erinomaisesti. Kotoutumiskoulutuksen

laatu on varmistettu korkeakoulun opetushenkilöstöllä, joka on pystynyt hyödyntämään myös opiskelijoiden aikaisemman osaamisen.

8 Opettajien osaamista on kehitettävä

Ratkaisumme:

- Korkeakoulujen tulee lisätä perus- ja täydennyskoulutustarjontaa opettajien kielellisen moninaisuuden ja kulttuurisen osaamisen vahvistamiseksi. Kaikilla opettajilla pitäisi olla enemmän osaamista kieli- ja kulttuuritietoisesta opetuksesta.
- Opettajankoulutuksen S2-opintoja peruskoulutuksen aikana tulee yhtenäistää yliopistojen kesken.
- Varhaiskasvatuksen opettajien osaamista lasten oman äidinkielen kehityksen tukemiseksi tulee vahvistaa.
- Varhaiskasvatuksen opettajille tulee säätää vastaava kielitaitovaatimus kuin esiopetuksen opettajilla on.
- Kelpoisuusasetuksen kielitaitovaatimuksia tulee soveltaa siten, että maahanmuuttotaustainen, ulkomailla opettajankoulutuksen sekä Suomessa täydennyskoulutuksen saanut opettaja voidaan rekrytoida samanaikaisopettajaksi. Työn aloitettuaan opettajalla tulee olla kolme vuotta aikaa osoittaa kielitaitonsa. Näin opettajalle tarjotaan mahdollisuus vahvistaa suomen tai ruotsin kielen osaamistaan työn ohessa. Määräajan sisällä opettaja voi suorittaa yleisen kielitutkinnon (YKI) hakeakseen sitten Suomessa opettajan virkaa tai tointa.
- Valtion Specima-rahoitus tulee palauttaa maahanmuuttotaustaisten opettajien täydennyskoulutuksen edistämiseksi.

Perustelut ratkaisuille:

Korkeakoulujen tulee lisätä perus- ja täydennyskoulutustarjontaa opettajien kielellisen moninaisuuden ja kulttuurisen osaamisen vahvistamiseksi. Kaikilla opettajilla pitäisi olla enemmän osaamista kieli- ja kulttuuritietoisesta opetuksesta.

Suomen väestön pitkään jatkunut moninaistuminen on haastanut myös opettajankoulutusta. Se ei tällä hetkellä tarjoa opettajille riittävää osaamista kohdata ja opettaa kielitietoisesti maahanmuuttotaustaisia oppijoita. Jokainen opettaja on oman oppiaineensa tai opetusalueensa kielen opettaja, joten kaikilla opettajilla pitäisi olla enemmän osaamista kieli- ja kulttuuritietoisesta opetuksesta.

Opettajankoulutuksen S2-opintoja peruskoulutuksen aikana tulee yhtenäistää yliopistojen kesken.

Yliopistoissa tarjotaan eri määriä suomi tai ruotsi toisena kielenä (S2) -opintoja, joten luokanopettajat ja äidinkielen opettajat eivät saa tasalaatuisesti osaamista tutkintonsa suorittamisen aikana.

Varhaiskasvatuksen opettajille tulee säätää vastaava kielitaitovaatimus kuin esiopetuksen opettajilla on.

Pienten lasten opetuksessa päiväkodeissa opettaja toimii tärkeänä esimerkkinä myös kielellisesti. Tällä hetkellä suomen tai ruotsin kielitaitovaatimuksia ei varhaiskasvatuksen opettajille kuitenkaan ole laadittu.

Varhaiskasvatuksen opettajien osaamista lasten oman äidinkielen kehityksen tukemiseksi tulee vahvistaa.

Varhaiskasvatuksessa ei tarjota lainkaan maahanmuuttotaustaisten lasten oman äidinkielen opetusta, toisin kuin perusopetuksessa. Lapsen oma äidinkieli on tärkeä perusta kaikkeen oppimiseen. Opettajankoulutuksessa ei huomioida riittävästi osaamista, jota varhaiskasvatuksen opettaja tarvitsee lasten oman äidinkielen kehityksen tukemisessa.

Kelpoisuusasetuksen kielitaitovaatimuksia tulee soveltaa siten, että maahanmuuttotaustainen, ulkomailla opettajankoulutuksen sekä Suomessa täydennyskoulutuksen saanut opettaja voidaan rekrytoida samanaikaisopettajaksi. Työn aloitettuaan opettajalla tulee olla kolme vuotta aikaa osoittaa kielitaitonsa. Näin opettajalle tarjotaan mahdollisuus vahvistaa suomen tai ruotsin kielen osaamistaan työn ohessa. Määräajan sisällä opettaja voi suorittaa yleisen kielitutkinnon (YKI) hakeakseen sitten Suomessa opettajan virkaa tai tointa.

Opettajankoulutuksen muualla suorittaneet opettajat työllistyvät Suomessa huonosti koulutustaan vastaavaan työhön. Ongelmana on kotimaisten kielten riittämätön taitotaso, eikä koulutusjärjestelmämme tue jatkokoulutautumista kelpoisiksi opettajiksi Suomessa. Suomella ei ole varaa olla hyödyntämättä muualla koulutettujen opettajien osaamista. Maahanmuuttotaustaisia opettajia tarvitaan jokaiselle koulutusasteelle ja -tasolle. He toimivat oppilaitoksissa siltana kodin ja koulun välisessä yhteistyössä sekä edistävät eri kulttuurien välistä ymmärrystä työyhteisöissä

Valtion Specima-rahoitus tulee palauttaa maahanmuuttotaustaisten opettajien täydennyskoulutuksen edistämiseksi.

Aikaisemmin valtio edisti Specima-rahoituksella maahanmuuttotaustaisten opettajien täydennyskoulutusta, jotta muualla opettajankoulutuksen saaneet pystyivät saamaan kelpoisuuden opettaa myös Suomessa. Specima-rahoitus toimi erinomaisesti, mutta se lakkautettiin vuonna 2015.